

Protokoll fört vid pleniföredragning

Finansavdelningen
Allmänna byrån, F1

Närvarande

VT-HJ-TE-AH-J-AH-FK-AR

Frånvarande

CW

Justerat

Omedelbart

Ordförande

Lantråd

Veronica Thörnroos

Föredragande

Minister

Torbjörn Eliasson

Protokollförare

Avdelningsjurist

Ida Hellgren

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 16

Landskapsregeringens ägarpolicy

ÅLR 2020/4950

Beslutades att fastställa landskapsregeringens ägarpolicy **enligt bilaga 1, F120P11.**

Landskapsregeringens ägarpolicy

Innehållsförteckning

1. Ramverk för landskapsregeringens ägarstyrning	4
1.1. Landskapsregeringens förvaltningsmandat.....	4
1.2. Grundläggande målsättningar	4
1.3. Ansvarsfördelning och samarbete i ägarstyrningen.....	4
1.4. Lagstiftning	5
1.5. EU:s bestämmelser om statligt stöd.....	5
1.6. Offentlighet och sekretess.....	5
2. Landskapets bolagsinnehav och målen för ägandet	5
2.1. Verksamhet i bolagsform m.m.	5
2.2. Internationella och nordiska riktlinjer	6
2.3. Organisation av ägandet.....	6
2.4. Aktiv ägarstyrning.....	6
2.5. Kapitalstruktur	6
2.6. Bolag med specialuppgifter	7
3. Förhållandet mellan ägare, styrelse och ledning	7
3.1. Rollfördelning	7
3.2. Bolagsstämman	7
3.3. Styrelsenominering och styrelsens sammansättning.....	7
3.4. Styrelsens ordförande	8
3.5. Styrelsearvoden	8
3.6. Utvärdering av styrelserna	8
3.7. Lönesättning	8
3.8. Revision	9
4. Förväntningar på bolagen	9
4.1. Hållbart företagande	9
4.2. Företagsansvar och öppenhet	9
Bilaga 1. Landskapsregeringens rekommendationer och anvisningar för de styrelseledamöter som utsetts på förslag av landskapsregeringen	10
1. Allmänt	10

2. Bolagets ledning	10
3. Styrelseledamöterna	10
4. Styrelseordföranden.....	11
5. Verkställande direktören.....	11
6. Omsorgsplikt och jäv	11
7. Allmänna rekommendationer	12
Bilaga 2. Förteckning över bolag m.m. som omfattas av landskapsregeringens ägarpolicy	13

Ägarpolicy och riktlinjer för landskapsägda bolag

1. Ramverk för landskapsregeringens ägarstyrning

1.1. Landskapsregeringens förvaltningsmandat

Enligt 1 § LL om Ålands landskapsregering ska landskapsregeringen ansvara för landskapets allmänna styrelse och förvaltning. På landskapsregeringen ankommer enligt 2 § samma lag att bevaka landskapets rätt och bästa samt att till verkställighet befordra lagtingets beslut och övriga förfoganden. Inom ramen för detta uppdrag faller landskapets förvaltning av aktiebolag.

För att landskapsregeringen ska kunna tillskjuta kapital till ett landskapsägt bolag krävs att lagtinget har medgivit tillskottet i landskapets budget med hänvisning till 51 § i lagtingsordningen för Åland. Inköp av aktier kräver att landskapsregeringen har budgetmedel att tillgå, varför lagtinget normalt i budget fattat beslut om budgetering för aktieinköpet. Om lagtinget fattat uttryckligt beslut om förvärv av aktier, andelsbevis eller andra värdepapper får landskapsregeringen inte överlåta andelarna utan lagtingets samtycke, om inte överlåtelsen kan anses vara av ringa betydelse. Detta framgår av 25 § LL om landskapets finansförvaltning. Lagtinget kan fatta beslut antingen genom budget eller genom lag.

Enligt 3 § 3 mom. LL om landskapsrevisionen har landskapsrevisorn rätt att granska landskapets ägarstyrning i bolag där landskapet har bestämmande inflytande.

1.2. Grundläggande målsättningar

Enligt 23 § LL om landskapets finansförvaltning ska landskapets tillgångar användas på ett sätt som är till nytta för samhället.

Landskapsägda bolag ska agera på ett sätt som innebär att de har offentligt förtroende. De landskapsägda bolagen framgår av bilaga 2 till denna policy. Genom att eftersträva att följa internationella riktlinjer såsom OECD:s Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises säkerställs god affärsetik och att missbruk inte sker av den särställning det kan innebära att vara ett offentligt ägt bolag. I uttolkningen av de internationella riktlinjerna har landskapet i stora delar följt den svenska och den finska regeringens tolkning och tillämpning av desamma.

De två grundläggande målsättningarna för landskapsregeringens ägarstyrning är att uppfylla internationella riktlinjer för hur offentliga bolag ska styras och att bolagen ska lämna största möjliga värde till ägaren – det åländska samhället. Detta principdokument bygger på dessa två målsättningar. För att skapa största möjliga värde för det åländska samhället ska landskapsregeringens ägarpolitik präglas av långsiktighet, öppenhet och ansvarfullhet. I syfte att möjliggöra ett långsiktigt värdeskapande integreras krav på hållbart företagande i bolagsstyrningen.

1.3. Ansvarsfördelning och samarbete i ägarstyrningen

Frågor som rör landskapets ägande och som ställer krav på en enhetlig ägarpolitik har enligt 2a § 2 mom. LL om Ålands landskapsregering underställts finansministern. Finansministern har även ansvaret för huvuddelen av de landskapsägda bolagen. Finansministern biträds av tjänstemän på finansavdelningen, med stöd av 5 § 1 punkten LF om landskapsregeringens

allmänna förvaltning. I bilaga 2 till detta dokument framgår vilken minister och avdelning som förvaltar respektive landskapsägt bolag m.m.

Detta principdokument riktar sig dels till landskapsregeringen, de avdelningar vid landskapsregeringen som sköter ägarstyrningen av bolagen och dels till bolagen och dess styrelser. Ägarstyrningen ska följa samma grundläggande riktlinjer oberoende av vilken avdelning vid landskapsregeringen som ansvarar för styrningen av enskilda bolag. Då ägarförvaltningen av bolag sköts av affärsverket eller myndighet ska på motsvarande sätt denna policy tillämpas.

Det ägarpolitiska beslutsfattandet ska skötas av landskapsregeringen medan det företagsekonomiska beslutsfattandet sköts av bolagens egna organ. I bilaga 1 till detta dokument, riktad till bolagens styrelser, redogörs för landskapsregeringens förväntningar på styrelseledamöter som utsetts av landskapsregeringen.

1.4. Lagstiftning

De landskapsägda bolagen lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolags-, konkurrens- och bokföringslagen. De landskapsägda bolagen, liksom privatägda bolag som är verksamma inom en viss sektor, kan exempelvis också lyda under särskild sektorslagstiftning, exempelvis landskapslag om posttjänster eller landskapslagen om lotterier.

1.5. EU:s bestämmelser om statligt stöd

EU:s bestämmelser om statligt stöd gäller för allt stöd från landskapet till såväl landskapsägda som privatägda företag. Syftet med reglerna är att förhindra att en medlemsstat snedvrider konkurrensen genom stöd. Enligt EU:s regelverk ska den så kallade marknadsekonomiska investeringsprincipen (Market Economy Investor Principle, MEIP) tillämpas vid kapitaltillskott i landskapsägda bolag. Normalt är MEIP uppfylld om det kapitaltillskott som lämnats sker på villkor och under förutsättningar som skulle ha accepterats av en privat investerare.

1.6. Offentlighet och sekretess hos ägaren

De landskapsägda bolagen förvaltas av avdelningar inom landskapsregeringen. Därmed är handlingar som enligt LL om allmänna handlingars offentlighet anses upprättade av avdelningen eller insända till avdelningen, normalt sett allmänna handlingar. Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga. Under vissa förutsättningar, som framgår av 9 § LL om allmänna handlingars offentlighet kan uppgifter i den allmänna handlingen hemlighållas. Uppgifter kan hållas hemliga om det skulle leda till men för företaget eller personen som uppgiften berör om den lämnades ut. Handling som gäller affärs- eller industrirörelse som drivs av exempelvis offentlighetsligt samfund kan även hemlighållas om det på det allmännas bekostnad skulle gynna någon som driver likartad rörelse om handlingen lämnades ut.

Avseende öppenhet i bolagen se avsnitt 4.2.

2. Landskapets bolagsinnehav och målen för ägandet

2.1. Verksamhet i bolagsform

Landskapet Åland är per sista december 2019 majoritetsägare i 9 aktiebolag och betydande minoritetsägare i 5 aktiebolag, se bilaga 2. Landskapsregeringen är vidare förvaltningsansvarig för Ålands Penningautomatförening (Paf) och landskapets fastighetsverk och har en ägarandel som givit ett relevant röstetal vid Ålands Ömsesidiga försäkringsbolags stämma. Förvaltningsansvaret för Paf utövas i enlighet med landskapsförordningen om Ålands

Penningautomatförening och dess verksamhet. Paf bedrivs inte i aktiebolagsform men koncernen inkluderar aktiebolag. Landskapsregeringen strävar efter att följa denna policy även vid förvaltningen av Paf. Landskapets fastighetsverk är ett affärsverk som enligt LL (2015:110) om landskapets fastighetsverk ska drivas så långt som möjligt som ett aktiebolag. Landskapsregeringen strävar efter att följa denna policy även vid förvaltningen av fastighetsverket.

Flera av bolagen har för samhället viktiga uppgifter och de representerar också betydande ekonomiska värden för landskapet och dess innevånare. Landskapets ägarpolicy tillämpas i de bolag där landskapet är majoritetsägare. I bolag där landskapet är delägare verkar landskapet i dialog med övriga ägare för att ägarpolicy ska tillämpas. I bolag där landskapet är delägare ska aktiebolagslagens regler om likabehandling av ägare följas.

2.2. Internationella och nordiska riktlinjer

Staten är den största ägaren av bolag såväl internationellt som i Norden. OECD har tagit fram riktlinjer för statligt ägda bolag - Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, senast uppdaterade 2015. Riktlinjerna utgör ett stöd för att utveckla förvaltningen av statligt ägda bolag.

Landskapet Åland motsvarar, vad avser ägarstyrningen av sina bolag, en stat. Landskapsregeringen följer därför, i likhet med övriga nordiska regeringar, i huvudsak dessa riktlinjer. Riktlinjerna syftar till att statligt ägda bolag ska ha likadana förutsättningar och skyldigheter som privatägda bolag. Bolagsstyrningen ska organiseras och utföras på ett sådant sätt att eventuella förmåner som den särställning det skulle kunna innebära att vara ett statligt bolag minimeras. Statliga bolag ska varken ha några särskilda rättigheter eller skyldigheter.

2.3. Organisation av ägandet

Ägarstyrningen av bolag som är verksamma i en konkurrensutsatt miljö ska skötas så att ägarstyrningen särskiljs från lagstiftning inom områden inom vilka bolaget är verksamt. Om ett bolag producerar tjänster som en avdelning vid landskapsregeringen har beställt, ska ägarstyrningen organiseras så att den avdelning som använder budgetmedel (beställaren) inte samtidigt ansvarar för ägarstyrningen av den som producerat tjänsterna (producenten). Reglering och myndighetsuppgifter ska i största möjliga utsträckning särskiljas från ägarstyrningen av bolagen.

2.4. Aktiv ägarstyrning

Landskapsregeringen agerar aktivt som ägare vid bolagsstämma. Även i övrigt är det nödvändigt att landskapsregeringen utövar sin ägarstyrning i bolaget genom löpande bevakning av verksamheten. För detta ändamål ska landskapsregeringen efterfråga regelbundna rapporter avseende bolagets situation i strategiskt, ekonomiskt och administrativt avseende. Motsvarande rapporter ska tillhandahållas även övriga aktieägare såvitt det inte finns särskilda skäl mot det. I den mån ägarstyrning äger rum utanför bolagsstämman ska principen om likabehandling av ägare beaktas.

Landskapsregeringen bestämmer bolagets verksamhetsföremål och vissa angivna ramar för verksamheten i bolagsordningen. Landskapsregeringen eftersträvar att även utöver bolagsordningen, i samråd med respektive bolags styrelse bestämma övergripande målsättningar för bolagets verksamhet.

2.5. Kapitalstruktur

Landskapets bolag ska ha en ändamålsenlig och effektiv kapitalstruktur. Kapitalstrukturen ska löpande analyseras och prövas, bland annat med beaktande av omvärldsförändringar, förändrade verksamhetsförutsättningar för bolagen och effekter för en konkurrensutsatt miljö. Prövningen, som sker inom ramen för arbetet med att fastställa och följa upp ekonomiska mål för respektive bolag, kan leda till att ett bolag bedöms ha behov av att tillföras ytterligare kapital eller att dela ut kapital till ägaren.

2.6. Bolag med specialuppgifter

Vissa av landskapets bolag har i uppdrag att sköta samhällliga specialuppgifter. Sådana samhällliga uppdrag måste alltid anges i bolagsordningen. För de bolag som sköter specialuppgifter har landskapsregeringen som ägare samhällliga mål, men bolagens ekonomiska verksamhet styrs enligt ekonomiska principer. Avkastningskraven för bolagen ska i det sammanhanget bestämmas med hänsyn till kostnaderna för att utföra de samhällliga uppgifterna. Bestämmelser om vissa bolag finns i speciallagar, vilka också utgör normer för landskapets ägarpolitik och ägarstyrning. Vid behov ger ägaren särskilda anvisningar till styrelsen.

3. Förhållandet mellan ägare, styrelse och ledning

3.1. Rollfördelning

Det är viktigt att åstadkomma en klar och tydlig arbetsfördelning mellan bolagets ägare och ledningen. Följande principer är grundläggande för rollfördelningen.

- Det ägarpolitiska beslutsfattandet utövas vid bolagsstämman, medan det beslutsfattande som gäller affärsverksamheten ankommer på bolagens organ.
- Om en tjänstemannarepresentant för landskapet utses till styrelseledamot får denne inte delta i landskapsregeringens beredning och det beslutsfattande som anknyter till ägarstyrningen av bolaget.

3.2. Bolagsstämman

Ansvarig minister och avdelning utser landskapsregeringens representant och lämpligen ersättare och biträde till bolagsstämman genom enskild föredragning. Representanten ska ta med sig ett protokollsutdrag till bolagsstämman för att styrka sin rösträtt på bolagsstämman.

Bolagsstämman förbereds i god tid, genom samråd mellan bolagets ledning och styrelse och den ansvariga avdelningen och ministern på landskapsregeringen.

3.3 Styrelsenominering och styrelsens sammansättning

Landskapsregeringen eftersträvar enhetliga principer och en strukturerad styrelsenomineringsprocess.

Styrelsenomineringsprocessen koordineras av den avdelning som förvaltar bolaget. För varje bolag görs årligen en utvärdering av styrelsen, vilket bör koordineras med den utvärdering som styrelseordförande ansvarar för. Varje år i god tid inför bolagsstämman analyseras kompetensbehovet i styrelsen i samråd med bolagets VD och styrelseordförande utifrån bolagets verksamhet, situation och utmaningar. Därefter sammanställs eventuella rekryteringsbehov och rekryteringen görs i samråd med ansvarig minister.

Utgångspunkten för varje nominering av en styrelseledamot ska vara kompetensbehovet i respektive bolags styrelse. Det är viktigt att styrelsens sammansättning är sådan att styrelsen alltid har branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för bolaget, även när bolaget utvecklas och omvärlden förändras. För att komma ifråga för ett styrelseuppdrag fordras en hög kompetens inom relevant löpande affärsverksamhet, affärsutveckling, branschkunskap, hållbart företagande, finansiella frågor eller inom andra relevanta kompetensområden. Därutöver krävs en stark integritet och förmåga att se till bolagets bästa. Varje styrelseledamot ska kunna göra självständiga bedömningar av bolagets verksamhet. För att uppnå effektiva styrelser bör antalet ledamöter vara 5-7 personer. Landskapsregeringens avsikt är att endast ha ordinarie ledamöter i styrelserna och inga ersättare. Sammansättningen av varje styrelse ska också vara sådan att balans uppnås avseende bakgrund, kompetensområde, erfarenhet och kön.

Landskapsregeringen ser det som en fortlöpande och angelägen uppgift att ta till vara den kompetens och erfarenhet som både kvinnor och män har. Landskapsregeringen eftersträvar att bägge könen ska vara representerade med 40 % av det totala antalet styrelseledamöter i de landskapsägda bolagen. För att uppnå en balans mellan kontinuitet och nytänkande samt för ökad jämställdhet och mångfald i styrelserna eftersträvar landskapsregeringen 5-8 års perioder. Fler perioder får förekomma om det är särskilt motiverat med hänsyn till bolagets intressen.

3.4. Styrelsens ordförande

Styrelsens ordförande väljs av bolagsstämman. En särskild uppgift som åligger styrelseordföranden är det så kallade samordningsansvaret. Styrelsen ska genom styrelseordföranden samordna sin syn med företrädare för ägaren när bolaget står inför särskilt viktiga avgöranden. Det är styrelsen som har att bedöma i vilka fall samordning ska ske av styrelseordföranden inför ett visst styrelsebeslut.

3.5. Styrelsearvoden

Inför beslut på stämman om styrelsens arvoden ska en analys göras där arvodenas nivå jämförs med arvodena i andra jämförbara bolag. Arvodena ska vara konkurrenskraftiga, men inte marknadsledande.

3.6. Utvärdering av styrelserna

Styrelsens arbete ska utvärderas årligen. Det är styrelseordförandens uppgift att se till att utvärderingen genomförs, i samråd med ansvarig avdelning på landskapsregeringen. I bolag som är helägda av landskapsregeringen ska landskapsregeringen informeras om utvärderingens resultat.

3.7. Lönesättning

Det är viktigt att styrelserna behandlar frågor om ersättning till de ledande befattningshavarna på ett medvetet, ansvarsfullt och transparent sätt och att styrelserna försäkras om att den totala ersättningen är rimlig och väl avvägd. Eftersom styrelserna bör eftersträva långsiktiga resultat, ska ersättningen vara konkurrenskraftig i förhållande till jämförbara bolag. Ägaren förväntar sig att styrelsen utreder vilka konkurrenspräglade förhållanden som ska utgöra referensramar för ersättningen på ett omsorgsfullt sätt, och att styrelsen säkerställer att lönenivåerna inte är marknadsledande. Dessa ersättningsprinciper ska även vara vägledande i övrigt.

3.8. Revision

Revisorernas uppdrag att oberoende granska styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning, samt årsredovisning och bokföring är av central betydelse för landskapet som ägare. Ansvaret för val av revisor ligger hos ägaren och val av revisorer beslutas på bolagsstämman. Tjänstemän på den avdelning som sköter styrningen av respektive bolag följer upp handlingen, som hanteras av bolaget.

Revision av de landskapsägda bolagen ska skötas genom externa revisorer och inte genom landskapsrevision. Landskapsrevisionen har dock ett visst utrymme för att initiera revision av bolagen. Enligt 3 § 1 mom. 3 punkten LL om landskapsrevisionen har landskapsrevisorn rätt att granska landskapets ägarstyrning i bolag där landskapet har bestämmande inflytande. Enligt 4 punkten har landskapsrevisorn även rätt att granska samfund och andra juridiska personer som med ensamrätt av landskapet anskaffar medel.

4. Förväntningar på bolagen

4.1. Hållbart företagande

Landskapsregeringens bolagsstyrning syftar till att de landskapsägda bolagen ska vara föredömen inom området hållbart företagande. De landskapsägda bolagen ska därför aktivt bidra till förverkligandet av Utveckling- och hållbarhetsagendan för Åland och Agenda 2030.

Med hållbart företagande avses att de landskapsägda bolagen ska bedriva sin verksamhet på ett sätt som gynnar en hållbar utveckling. Hållbart företagande innefattar områdena miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorruption och affärsetik samt jämställdhet.

Hållbarhetsfrågor är centrala ur ett affärsstrategiskt perspektiv för bolagens förmåga att konkurrera om kunder och skapa värde för ägaren. Bolagen förväntas ta ansvar för och agera aktivt i hållbarhetsfrågor i sin verksamhet och i samarbete med kunder, leverantörer och andra samhällsaktörer. De landskapsägda bolagen ska ha en plan för hållbarhetsarbetet samt upprätta en hållbarhetsrapport som ska ingå i den ordinarie årsredovisningen. Genom planen definieras strategier för hur bolaget ska bidra till att förverkliga uppnåendet av de sju strategiska utvecklingsmålen och senast innan 2051 hålla sig inom ramarna för de fyra hållbarhetsprinciperna. Uppföljningen av planen görs årligen vid bolagsstämman.

De landskapsägda bolagen ska vara föredömen i jämställdhetsfrågor och i arbetet med integration och mångfald, vilket ska synliggöras i ledningen och bolagens personalpolitik. Mångfaldsarbetets mål bör vara att alla nuvarande och framtida medarbetares kompetens och erfarenhet ska värderas utifrån prestation och att diskriminering på någon grund inte förekommer.

4.2. Företagsansvar och öppenhet

De landskapsägda bolagen förväntas sköta skyldigheter exemplariskt som lagstiftningen i hemlandet och i övriga verksamhetsländer kräver. Det är även mycket viktigt att bolagen i så stor utsträckning som möjligt agerar öppet och transparent. Bolagsordning, ägarstyrningsdokument och andra handlingar som utgör viktiga ramar för hur verksamheten ska bedrivas samt årsredovisningen ska publiceras på bolagets hemsida.

Bilaga 1

Landskapsregeringens rekommendationer och anvisningar för de styrelseledamöter som utsetts på förslag av landskapsregeringen

1. Allmänt

De som utsetts till styrelseledamot i ett bolag, affärsverk eller Paf, där landskapsregeringen har ägarinflytande ska självständigt agera i enlighet med vad som är logiskt och förnuftigt ur ekonomiskt hänseende ur bolagets synvinkel. Bolagets ändamål är att ge avkastning till bolagets aktieägare om inget annat anges i bolagsordningen, 1 kap 5 § aktiebolagslagen (ABL).

Landskapsregeringen ställer krav på sina bolag, affärsverket och på Paf att de ska vara fördömen inom hållbart företagande för att uppnå långsiktig lönsamhet. Ledamöter i styrelserna förväntas verka för hållbart företagande i sitt styrelsearbete.

Bolagsstämman, styrelsen, VD eller förvaltningsrådet får enligt 1 kap 7 § ABL inte fatta beslut eller företa någon annan åtgärd som är ägnad att ge en aktieägare eller någon annan någon otillbörlig fördel till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Paf:s ändamål är att skaffa medel för allmännyttiga ändamål på ett ansvarsfullt sätt, enligt landskapsförordningen om Ålands Penningautomatförening och 3 § i landskapslag om lotterier.

2. Bolagets ledning

Bestämmelser avseende bolagets ledning finns i 6 kap ABL. Enligt 6 kap 2 § ansvarar styrelsen för bolagets förvaltning och för att bolagets verksamhet är ändamålsenligt organiserad. Styrelsen ansvarar för att bolagets bokföring och medelsförvaltning sköts enligt goda rutiner.

Styrelsen ska;

- Utveckla och fastställa långsiktig och hållbar strategi och verksamhetsplan för bolaget.
- Utveckla och följa upp bolagets företagsbild och marknadsföringsstrategi.
- Se till att det finns goda rutiner för och uppföljning av efterlevnad av lagar och föreskrifter.
- Se till att organisation och ledning av personalen fungerar effektivt och enligt goda personalpolitiska värdegrunder.
- Övervaka säkerställandet av bolagets tillgångar.
- Se till att budgetprocessen, den ekonomiska rapporteringen samt bokslutsarbetet fungerar enligt goda rutiner.

3. Styrelseledamöterna

En styrelseledamot har en sysslomannaliknande ställning i förhållande till bolaget. Detta innebär att ledamoten är skyldig att ägna uppdraget den tid och omsorg och ha den kunskap som krävs för att på bästa sätt tillvarata bolaget och dess ägares intressen.

Styrelseledamot ska;

- Självständigt bedöma de ärenden styrelsen har att behandla och föra fram de uppfattningar och göra de ställningstaganden som ärendet kräver. Styrelseledamot ska begära den kompletterande information som ledamoten anser nödvändig för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut.
- Skaffa sig den kunskap om bolagets verksamhet, organisation, marknad m.m. som krävs för uppdraget.

4. Styrelseordföranden

Styrelsens ordförande har en särställning inom styrelsen med ett särskilt ansvar för att styrelsens arbete är väl organiserat och bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter.

En ordförande i ett aktiebolags styrelse har ett särskilt ansvar för;

- Planering, ledning och organisering av styrelsearbetet.
- Tillsammans med verkställande direktör fastställa förslag till dagordning för styrelsens sammanträden.
- Se till att det finns ett tillräckligt beslutsunderlag innan beslut fattas.
- Att hjälpa nya ledamöter till rätta i styrelsearbetet.
- Att fortlöpande ha kontakt med VD.

Det är styrelseordförande och VD som har kontakterna med aktieägare, media och utomstående såvida inte bolaget uttryckligen beslutat annorlunda.

5. Verkställande direktören

Enligt 6 kap 17 § ABL ska VD sköta bolagets löpande förvaltning enligt styrelsens anvisningar och föreskrifter. Närmare reglering av VD:s uppgifter framkommer av aktiebolagslagen.

Verkställande direktören har en särskild roll i styrelsearbetet. Detta innefattar att rapportera till styrelsen om bolagets utveckling, vara föredragande och förslagsställare i frågor som beretts inom bolagsledningen samt förse styrelsen med information som underlag för dess arbete.

6. Omsorgsplikt och jäv

6 kap § 4 ABL reglerar en styrelseledamots jävsituationer.

En styrelseledamot får inte delta i behandlingen av ett ärende som gäller avtal mellan bolaget och tredje man om ledamoten har ett väsentligt intresse som kan stå i strid med bolagets intresse. Detsamma gäller vid behandling av avtal eller rättshandling eller rättegång mellan styrelseledamoten och bolaget.

Enligt 1 kap. 8 § ABL ska bolagets ledning omsorgsfullt främja bolagets intressen. Vid utövande av styrelseuppdrag får därför inte politiska eller samhällsliga hänsyn som saknar direkt koppling till bolagets strategiska målsättningar beaktas. En styrelseledamot är skyldig att efter bästa förmåga befrämja bolagsändamålet och aktieägarkollektivets bästa utan sidoinfluenser och utan ambition att gynna enskild (aktieägare). Lojalitetsplikten sträcker sig längre än de formella jävsreglerna i det att man inte får gynna aktieägare eller aktieägargrupping samt

att styrelseledamot inte får yppa något om bolaget till dess ägare.

7. Allmänna rekommendationer

Landskapsregeringen rekommenderar styrelseledamöterna att verka för följande i sitt styrelsearbete;

- utförliga mötesprotokoll av vilka det framgår beslutsunderlaget för fattade beslut,
- goda rutiner för utskick till styrelseledamöter beträffande kallelser och beslutsunderlag inför styrelsemöten,
- protokoll där regelmässigt framgår vilket material som gjorts tillgängligt för ledamöterna och när materialet gjorts tillgängligt för ledamöterna inför styrelsemötet,
- särskild styrelsesekreterare
- att upprätta en intern arbetsordning och instruktion till VD som fördelar arbetet mellan VD och styrelse samt internt inom styrelsen samt
- att upprätta en hållbarhetspolicy för bolagets verksamhet.

I en intern arbetsordning kunde t.ex. följande regleras;

- kallelser till styrelsemöten,
- antal ordinarie styrelsemöten,
- återkommande ärenden,
- sammanträdesformer,
- beslutsunderlagets former och kvalitet,
- protokoll,
- intern ansvarsfördelning,
- eventuella utskotts uppgifter och ansvar,
- sekretessfrågor och pressmeddelanden samt
- information till aktieägarna.

I en intern instruktion till verkställande direktören kunde t.ex. följande regleras;

- verkställande direktörens uppgifter generellt och arbetsfördelning mellan styrelsen och verkställande direktören,
- verkställande direktörens uppgifter beträffande styrelsearbetet,
- verkställande direktörens informationsskyldighet till styrelsen,
- lojalitetsplikt samt
- behörighetsfrågor.

Landskapsregeringen förutsätter att styrelseledamöterna sätter sig in i ABL och de regelverk såsom bolagsordning, landskapsförordning om Åland Penningautomatförening m.m. som reglerar bolagets, affärsverkets eller Paf:s verksamhet. Detsamma gäller även annan nationell och EU-rättslig lagstiftning (såsom regler för statligt stöd) som styrelsen måste beakta i skötseln av bolaget.

Bilaga 2

Förteckning över bolag m.m. som omfattas av landskapsregeringens ägarstyrning

Aktiebolag	Ägarandel		Ägarstyrningsansvar		Klassificering		
	31.12.2019	Minister	Avdelning/ enhet	Kommersiell verksamhet*	Strategiskt innehav**	Special-uppdrag***	
Brändö Fritidsservice Ab	15,56 %	Näringsministern	Näringsavdelningen	x			
Fastighets Ab Dalnäs	40,05 %		Landskapets fastighetsverk	x			
Fastighets Ab Godby Center	42,58 %		Landskapets fastighetsverk	x			
Fastighets Ab Söderkäkar	100,00 %		Landskapets fastighetsverk	x			
Flexens Oy Ab	6,90 %	Utvecklingsministern	Infrastrukturavdelningen	x	x		
Försäkringsaktiebolag Alandia	2,36 %	Finansministern	Finansavdelningen	x			
Kraftnät Åland Ab	100,00 %	Finansministern	Finansavdelningen	x	x	x	
Långnäs Hamn Ab	100,00 %	Infrastrukturministern	Infrastrukturavdelningen	x	x		
Åland Post Ab	100,00 %	Finansministern	Finansavdelningen	x	x	x	
Ab Skärgårdsflyg (vilande)	100,00 %	Infrastrukturministern	Infrastrukturavdelningen				
Södra Brändö Turistservice Ab	28,09 %	Näringsministern	Näringsavdelningen	x			
Una Oy	5,80 %	Social- och hälsovårdsministern	Social - och miljöavdelningen		x		
Åda Ab	50,00 %	Finansministern	Finansavdelningen		x		
Ålands Fastighets Ab	94,61% (indirekt 100%)	Näringsministern	Näringsavdelningen	x	x		
Ålands Radio & TV Ab	100,00 %	Kansliministern	Regeringskansliet	x	x	x	
Ålands Utvecklings Ab	98,49% (indirekt 100 %)	Näringsministern	Näringsavdelningen	x	x		
Ålands Vatten Ab	27,69 %	Utvecklingsministern	Social - och miljöavdelningen	x		x	

Affärsverk samt övriga innehav eller förvaltningsansvar i organisationer som omfattas av landskapsregeringens ägarstyrning	Förvaltningsansvar		Ägarstyrningsansvar		Klassificering		
	2020	Minister	Avdelning	Kommersiell verksamhet*	Strategiskt innehav**	Special-uppdrag***	
Ålands Penningautomatförening	100,00 %	Finansministern	Finansavdelningen	x		x	
Landskapets fastighetsverk	100,00 %	Finansministern	Finansavdelningen		x	x	

Innehav i övriga organisationer som omfattas av landskapsregeringens ägarstyrning	Ägarandel		Ägarstyrningsansvar		Klassificering		
	14.4.2020	Minister	Avdelning	Kommersiell verksamhet*	Strategiskt innehav**	Special-uppdrag***	
Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolag	2,01 %	Finansministern	Finansavdelningen	x			

*Kommersiell verksamhet

Bolag som helt eller delvis interagerar med bolag i konkurrensutsatta miljöer

**Strategiskt innehav

Syfte med innehavet är långsiktigt där skäl finns för landskapsregeringen att kvarstå som stark ägare. Ägandet är kopplat till något samhällsnyttigt ändamål, exempelvis upprätthållande/ kontroll av infrastruktur. Ägandet kan även delvis ha ett placerarsyfte.

***Specialuppdrag

Organisationen har ett specifikt samhällsnyttigt uppdrag, normalt

genom speciallagstiftning eller med koppling till myndighetsuppgifter, eller ett specialuppdrag definierat av landskapet.